

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

5 Mens utriusq[ue] nisi sit, no[n] benè continet alter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

1097. Hinc etiam in diebus abjuncta nuptia celebrari prohibetur.

C. VIII. § In dubio Quadragesima nuptias celebrare non licet.

Quod in Laodicensi concilio, c. 52. legitur.

C. IX. § De eodem.

Item ex concilio Martini Bracarenfis, 48.

C. X. § De eodem.

Item ex concilio Ilerdensi.

C. XI. § De eodem.

Item Nicolaus Papa ad consulta Bulgarorum, cap. 44.

C. XII. § Non ex consensu communi, et avari communi nocere non possunt.

Quod Augustinus in libro primo de adulterini conjugio, c. 2.

C. XIII. § Non ex consensu communi, conjugatis nocentia non detur.

Hinc etiam in secundo concilio Arelatenf, c. 7. legitur.

C. XIV. § Non potest vir continentia vota rescindere, que ejus assensu mulier Deo premissit.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XV. § Non potest vir continentia vota rescindere, que ejus assensu mulier Deo premissit.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XVI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XVII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XVIII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XIX. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XX. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXIII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXIV. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXV. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXVI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXVII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXVIII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXIX. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

2. ¶ Satisfactio] In aliquo manuscriptis, & apud B. Augustinum, & Magistrum, & Ivo nem est, sanctificatione. Sed ob glossam non est mutatum.

C. II. § Non debet extorqueri mulieris consensu ad continentiam Deo votendam.

Item Alexander Papa II. Landulpho in Corsica.

Notificasti a te morte tenus infirmatum, & peccatorum tuorum recordatione & terrore valde pavescatum, anxie quæsisse monachum fieri, à tua uxore minis, & terroribus eam occidendi, ad hoc licentiam extorsisti, & sic te monasticam b. vestem sine Abbate sumptis effis, tuæ uxoris reclamationibus, ejulationibus & planctibus, turque familiaris dispersionibus devictus, utpote penitens, domum remeasse, & post multos dies quorundam sapientum consilio ad jam dicte mulieris cubile redisti. Nunc autem, si tibi nota est, ut licet nostrum requiris consilium. Si ita denique est, ut tuus nuntius narrat, non videtur nobis rationabiliter, neque sana mente id factum: quoniam, cum omni homini ad monasticam tendenti vitam, legaliter, sanctè & justè sit peragendum, tu contra leges minaciter & violenter à tua uxore, partim terrore mortis, partim tuæ infirmitatis doloribus exinanitus, devia secutus, nulla, ut dicitur, licentia accepta recessisti, & monasterium petisti. Non enim violentia, sed ex pari voluntate & consensu (sicut sancti Patres dicunt) hoc fieri debet: neque vir 2. monasterium eligere, aut professà continentiam habitum cum festinatione debet mutare.

1. ¶ Devictus] Ivo habet, utpote ponitens devictus: Panormia, utpote penitus devictus domum remeasse.

2. ¶ Neque vir] Apud Ivo nem & in Panormia legitur: neque vir in monasterium recipiendus est, nisi uxor illius fœmineum monasterium elegerit, aut professà continentiam habitum cum festinatione mutaverit. Sed mutatum non est: quoniam glossa videtur magis convenire lectioni Græciani.

C. III. § Vir potest abolvere vota continentie, que sine ejus consensu Deo uxor obtulerit.

Item ex concilio c. apud Compendium.

Mulier, si sine d. licentia è viri sui velum in caput amiserit, si viro placuerit, recipiet eam iterum ad conjugium.

C. IV. § Non potest vir continentia vota rescindere, que ejus assensu mulier Deo premissit.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

Quod g. Deo pari consensu ambo voveratis, per severanter usque in finem reddere ambo debuitis. A quo proposito si lapsus est ille, tu saltem instantissime b. persevera. Quod tenon exhortaret, nisi quia tibi ad hoc ipse confenserat. Nam si nunquam tenuisses ejus assensum, numerus te nullus descendisset anorum, & post pauca. ¶ Non quia pariter temperabatis à committione carnis, ideo tuus maritus esse destiterat, imò verò tam sanctius inter vos conjuges manebatis, quanto sanctiora concorditer placita servabatis. Nihil ergo de tua veste, nihil de tuo auro, vel argento, vel quacunque pecunia, aut rebus ullis terrenis tuis sine arbitrio ejus facere debuiti. ¶ Est quidam pro modulo personæ habitus matronalis à virginali vestis distinctus, qui potest fidelibus conjugatis salva religionis observantia convenire. Hinc te maritus si de-

C. V. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. VI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. VII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. VIII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. IX. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. X. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XIII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XIV. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XV. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XVI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XVII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XVIII. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XIX. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XX. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

C. XXI. § Non potest vir continentia servare, nisi uxori tenet confisum.

Item Augustinus f. ad Ecclisiam, epist. 109.

ponere noluit, ne re i vel viduam illo vivente iacta-
ret: puto, quia non fuerat in hac re ulque ad diffentionis
scandalum perducendus magis inobedientie malo, quam
illius abstinentie bono. Quid est enim absurdius,
quam mulierem de humili veste viro superbiere, cui te-
potius expediret obtemperare candidis moribus, quam
in nigellis vestibus repugnare: quia, esse te indumentum
monachae delectabat, etiam hoc gratius posset marito ob-
servato, exoratoque sumi, quam illo inconstitito, contem-
ptoque praesumi. Quod si omnino non sineret, quid tuo
proposito deperiret? Absit, ut hinc displiceres Deo, quod
conjugio tuo non dum defuncto non indueretur, sicut An-
na h. sed sicut e. Susanna.

¶ Ne te] In vulgatu erat, Ne te puta velut viduam ja-
ctare. Emendatum est ex aliquot vetustis, originali & Beda, & a-
liis collectorebus, utem, alia multa.

C. V. ¶ Continentia meritum habet, qui pro
incontinentia uxoris debitum sibi red-
dere cogitur.

Idem in d. eadem epistola.

Secundum e verba Apostolica, etiam si se vir contine-
re voluisset, & tu noluisse, debitum tibi reddere co-
geretur, & illi Deus imputaret, f ad continentiam, si non
sua, sed tua cederet infirmitati, ne in adulterium cade-
res. ¶ Quisquis igitur compatiens infirmitati uxoris
reddit, non exigit debitum, aut si propter propriam infir-
mitatem ducit uxorem, plangens potius, quia sine uxore
esse non potuit, quam gaudens, quia duxit, quisquis ven-
dit, quod novit: quia, est maneret, beatum non faceret,
quisquis, quod emit, novit, quia transet, & de his non
praesumit, & facit ex eo, quod habet, misericordiam
cum non habentibus, securus expectat h diem novissi-
mum.

¶ Caput hoc, quod eodem modo habetur in Polycarpo, consensum
est ex duobus B. Augustini indicatu loci: verbum nonnullu par-
tim amissu, partim mutatu, salva tamen sententia.

C. VI. ¶ Vota continentia sine uxoris consensu
reddi non possunt.

Item ad Armentarium, & Reparium, & Pauli-
nam, epistola 25.

Vna sola i causa esse possit, qua te id, quod novisti,
non solum non hortaremur, veram etiam prohibe-
remus implere, si forte tua conjunx hoc tecum suscipere
apini seu carnis infirmitate recusaret. Nam, & voven-
da talia non sunt a conjugatis, nisi ex consensu & volun-
tate communi: & si praeproperè factum fuerit, magis est
corrigenda temeritas, quam perfolvenda promissio. Ne-
que enim Deus exigit, si quis ex alieno aliquid voverit,
sed potius usurpare vetat alienum.

C. VII. ¶ Absq, ceteris operibus nec sola vir-
ginitas salvas, nec cetera absq, vir-
ginitate proficiunt.

Item Hieronymus libro primo adversus Iovi-
nianum.

¶ Tunc salvabitur mulier, si illos generit filios, qui
ps virgines permanfuri sunt: si quod ipsa perdidit,
acquirat in liberis, & damnum radicis, & cariem flore
compenset, & pomis.

C. VIII.

Idem ibidem.

Hoc solum nunc dico, quod quomodo absque cate-
tis operibus virginitas sola non salvat, sic omnia o-
pera absque virginitate, puritate, continentia, castitate
imperfecta sunt.

a al. ultius. b Luc. 2. c Dan 11. d Bed. ibidem.
& glossa ordinaria. e Senten. 4. dist. 32. Polyc. lib. 6. titul. 4.
f al. imparet continentiam. g August. in Psalms. 147.
h al. expellet. i Sent. lib. 1. cap. 1. §. 1. 1. 1.

¶ Vi finit a, veniat & bibit: qui potest carere
[piat.] Non dicit velitis, nolitis, bibendum vino
atque curandum: sed, qui voluerit, qui potest
atque potare, ille vincet, ille satietur. Et dicit
mat virgines Christus, quia sponte tribuere, quod
non fuerat imperatum: maioris gratia est dicitur
quod non debeat, quam reddere, quod extor-
soli uxoris onera contemplant, [Si h talis est, non
causa hominis cum uxore, non expedit habere.]
Dominus sententiam probans, recte quidem firmat,
quod non expedit homini ad coelestia regna
ti, accipere uxorem: sed difficilis res est, & non
capiunt verbum istud: verum quibus datum est,
eunuchos natura facit: aliosvis hominum: multi-
nuchi placent, quos castravit non necessitas, sed
libenter illos in meos sinus recipio, qui se castravit
propter regna caelorum, & ob mei cultum solentur:
quod nati sunt. Simulque tractando sequens
inquit, castraverunt propter regna caelorum: & non
mercedem habent regni caelorum, ergo qui se castravit
verum, locum non possunt accipere castraverunt.

¶ Item huius auctoritatis & dicit praedictor de virginibus
sua intelligitur: qui non in voluntate suam, sed in
est: principium veri de afflicto intelligitur, qui non voluntate
ante votum, sed in voluntate est, nec exigit, ut
tatur.

C. X. ¶ Non licet illi ducere uxorem, qui iam
velare permisit.

Item ex concilio Rheimendi.

¶ Qui e uxorem suam velate d permisit
accipiat, sed similiter convertatur.

C. XI. ¶ Vera abstinentia, qua mulier
tente viro permisit, illi prohibe-
te servare non cogi-
tur.

Item Augustinus e in quaestione 142. quae
quae 59.

¶ Manifestum f est ita voluisse legem, immo
esse sub viro, ut nulla vota epia, qua ab
tix causa voverit, reddamur ab ea, nisi ad
permutando. Nam cum ad peccatum excedit
tinere voluerit, si prius permisit, & postea
etiam hic tamen non dixit, ut faciat multa, quae
rat, quia permissa iam prius a viro fuerat. Vnde
peccatum, quia abnuit, quod prius concesserat
men mulieri vel ex hoc permittit dedit, ut
prius vir ei concederat, postea si prohiberi
innatur h.

¶ Ex praesens auctoritatis apparet, quod continen-
tiae nec mulier sine consensu viri, nec vir sine consensu
reddere potest. Si autem consensu alterius, ut
missa fuerit, & si postmodum in iratum delatam
permisit, non tamen valet, quia in debeat conjugio
habet potestatem viri, sicut & vir mulieris: ut
libet eorum alterum a suo iure absterere, ad
tatem ipsam revocare non poterit, quia viri in
capta mulieris, & mulier corpus viri: ut
ro permittente mulier potest promittere, ut
bente repromissa non valet adimplere: & hoc, ut
pter conditionem servituti, qua viri in concubina
legge.

a Ioan. 7. Matth. 19. b Matth. 19. c
Barthardus lib. 9. cap. ad. 1. p. 4. c. 14. Pamm.
d al. velari. e Et Beda i. Conu. 7. & glossa
f Senten. lib. 1. cap. 1. §. 1. 1. 1. 1.
h condagnetur.

Idem non duo a principio facti vir & mulier, neque duo
viri, neque dua mulieres: sed primum vir, deinde ex eo
mulier. Nam enim naturam volens hominum confitit
tueri Deus, ab uno principio creaturæ hujus incipiens,
mulierum, & disparium naturarum eripuit facultatem.
Evidentissimè itaq; apparet, ita virum esse caput mulieris,
ut nulla vota abstinentiæ, vel religiosa conversationis licentia sit
sine ejus licentia Deo offerre: etiamsi viro permittente appropi-
sa fuerit, non licet ei votum opere complere, cum vir voluerit
revocare permissum. Vota vero continentia sua altius permissa
ab altero valent offerri, quod post permissionem non valent in stru-
tum deduci.

CAUSA XXXIV.

Videmus vir in captivitate ductus est: postea u-
xor ejus audient illam mortuam, missa alii: de-
monio alio captivitate rediens, reperit uxorem suam.
Illa postea rursus capta assernatur. torum prioris
viri.

- 1. Nunc primò queritur, an sit ista rea adulteris, qua vi-
vente viro suo, alteri misit.
- 2. Secundo, an redeunte primo sit cogenda recedere a secundo, &
redire ad primum.

QUESTIO I. & II.

Vbiq; questio terminatur a Leonis
Papa, qui scribens Niceta Aquilensis Episcopo, e-
pist. 77. cap. 1. & sequentibus, ait.

C. I. Quis alii misit, putans uxorem suam
mortuam esse, illo redeunte ad priorem
redire cogitur.

Uxor & per bellicam cladem, & per gravissimos
hostilitatis incurtus ita quaedam dicitur divisa esse,
conjugia, ut abductus in captivitate viris, femine co-
rum remanserint defutura, que viros proprios aut in-
teremptos putarunt, aut nunquam à dominatione cre-
derent liberandos, & ad aliorum conjugium sollicitu-
dine & cogente transferunt: cumque nunc, statu rerum
auxiliante Domino in meliora converso, nonnulli co-
rum, qui putabantur periisse, remeaverint, merito cha-
ritas tua videtur ambigere, quid de mulieribus, que a-
liis conjunctæ sunt viris, à nobis debeat ordinari. Sed
quia novimus scriptum, quod à Deo jungitur mulier
viro, & iterum præceptum agnovimus, ut quod d. Deus
junxit, homo non separet, necesse est, ut legitimum
fœdera nuptiarum redintegrandam credamus, remo-
tis malis, que hostilitas intulit, unicuique hoc quod
legitimè habuit, reformetur: omnique studio procuran-
dum est, ut recipiat unusquisque, quod proprium est.
Nec tamen culpabilis judicetur, & tanquam alie-
ni juris perceptor, qui personam ejus mariti, qui jam non
esse existimabatur, assumpsit. Sic enim nullas que ad
eos, qui in captivitate ducti sunt, pertinebant, in jus
alienum transferre potuerunt: & tamen plenum iustitiam
est, ut eisdem reveris propria reformetur. Quod si in-
mancipiis, vel in agris, aut etiam in domibus, ac posses-
sionibus ritè servatur, quanto magis in conjugiorum
redintegratione faciendum est? ut sic, quod bellica ne-
cessitate turbatum est, pacis remedio reformetur? Et
ideo, si viri post longam captivitatem reversi, ita in di-
lectione suarum conjugum perseveraverint, ut eas cupiant
in suum redire consortium, omittendum est, & incul-
pabile judicandum est, quod necessitas intulit, & resti-
tendum, quod fides poscit. & infra, e. 4. §. Sin au-

tem aliqua mulieres ita posteriorum viros mortu-
sunt captæ, ut malint his colere, quam in legitimum
redire consortium, merito sunt notandæ, ita ut etiam
de iusticia communicatione priventur, que a deo
facili contuminationem criminis elegerunt: ob id
aces sibi met pro sua incontinentia placuisse, quod illud
missio poterat expiare. Reddeant ergo in suum
voluntaria redintegratione conjugii: neque illud
ad opprobrium male voluntatis trahitur, quod
necessitatis extortit: quia sicut he mulieres, que
ad viros suos nolunt impie habende sunt, ita illi
in affectum inimum ex Deo redeunt, merito sunt
de b. iudicio.

C. II. Vir, vel uxore de captivitate rediens,
uxor, propria redintegretur con-
jugia.

Item Innocentius Papa Presb. in epist. p.
C. Vm in captivitate & vira mulier tenentur
conjugium cum constituta Fontanum d. certum
cognovimus. Sed favore Domini revera vira sua
& nullo diffidente uxorem se memorat esse
Qua de re domine fili merito illustri, statumque
tholica suffragante illud esse conjugium, quod
erat gratia divina fundatum: conventumque
mulieris, priore superfluit, nec divino opella, nulli
cto esse legitimam.

C. III. Quis primo viro relicto, secundo
alio misit, nisi secundum redintegrat-
primo reconverti non
potest.

Item Hieronymus ad Ananiam Presb. p.
Non satis animadvertere e potui, quid d. &
dicere voluit [alio viro per vim accepto], &
per vim accepto congregata videlicet mulier
lenem rapuit. Erquare postea raptorem
missit? legat libros Moysi, & inveniet desolatum
si in civitate fuerit oppressa, & non clamante
quasi adulteram: si autem in agro oppressa, non
esse à scelere, & violentum legibus subtrahit. Ergo
ista foror, que, ut dicit, vim passa est, ut
sive corpus Christi accipere, & non adhibere
agat penitentiam: ita duntaxat, ut secundo
non appellatur vir, sed adulter, & tempore
non copuletur. Quod si durum ei videtur, non
lectum non potest derelinquere, nec profere
voluptati, audiat Apostolum f. condamnatum
testis calicem Domini bibere, & calicem
Non potestis mente Domini communi carere,
moniorum.] & alio §. loco: [Quis contumacia
ac tenebris? qui consensu Christo, & Belli?]
vam loquor, imò non novam, sed veterem, que
testamenti auctoritate firmatur. Si reliquum
virum, & reconciliari priori voluerit, non potest
ei enim in Deuteronomio §. [Si accipere
rem, & habuerit eam, & non invenierit
specu ejus, propter aliquam fedicitatem, scilicet
sepudii, & dabit in manu ejus, & dimittat eam
sua. Cumque egressa adultera i. maritum
le quoque oderit eam, dederitque ei libellum
dimiserit de domo sua, aut certe mortuam
terit prior maritus recipere eam uxorem, quia
& abominabilis facta est coram Domino, ut
facias terram tuam, quam Dominus Deus tuus
bi possidendam.]

a In Cod. canonum, cap. 42. b Sent. 4. dist. 28. Polyg. l. 6.
c. 4. Anfl. 10. c. 22. Baril. 9. c. 57. c. solitudine. orig. 100 p. 8.
e. 24. 4. & 190. 192. Pann. l. 6. c. 187. d. Matth. 19. Epist. e-
pist. c. 2. e. C. 3. Bar. l. 9. c. 5 & 6 p. 3. c. 199. Baril. 9. c. 57. 100 p. 8.
e. 92. Pann. l. 6. c. 187.

a al. quia inevitabiliter centum & 70. reg. &
b. iudicanda. c. 100 p. 8. c. 24. Pann. l. 6. c. 187. &
u. misse cognoscitur. e. Sententia diffinit. p. Polyg. l. 6.
f. 1. Cor. 10. g. 2. Cor. 6. h. 1. Dom. 191. i. ad
lectio. k. c. aliter.